

Dyslexieprotocol

Talentstad Beroepscollege

Inhoud

Inleiding.....	2
Signaleren	3
Dyslexiescreening	3
Officieel onderzoek naar dyslexie.....	3
Dyslexieverklaring.....	5
Onderbouw klas 1 en klas 2.....	5
Bovenbouw klas 3 en klas 4	5
Faciliteiten	6
Faciliteiten in klas 4.....	8
Begeleiden	9
Voorlichting	10
IntoWords.....	11

Inleiding

In dit dyslexieprotocol wordt beschreven hoe wij op TalentStad omgaan met dyslexie. TalentStad wil een school zijn die de leerling in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat type onderwijs te volgen dat aansluit bij hun capaciteiten. We werken op TalentStad zoveel mogelijk aan het vergroten van de zelfstandigheid van de leerling. Daarnaast bieden we ondersteuning waar nodig. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij de manier van werken die de leerling vanuit de vorige school gewend was.

Signaleren

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de werkwijze van TalentStad is bij leerlingen die binnenkomen zonder dyslexieverklaring. Voor informatie over de werkwijze bij leerlingen die een dyslexieverklaring hebben wordt verwezen naar hoofdstuk begeleiden.

Dyslexiescreening

Als er bij een leerling vermoedens van dyslexie zijn of er lage scores op het gebied van lezen en/of spelling gesignaleerd worden, dan kan er een dyslexiescreening op school uitgevoerd worden. Deze dyslexiescreening wordt uitgevoerd door de orthopedagoog. Vooraf wordt altijd toestemming van ouders gevraagd. De uitkomsten van de dyslexiescreening worden teruggekoppeld aan ouders.

Er zijn verschillende momenten waarop bepaald wordt of een leerling in aanmerking komt voor een dyslexiescreening:

- Op basis van de dossierinformatie tijdens de aanmelding/toelating.
- Op basis van de signaleringstoetsen in klas 1.
- Op basis van observaties van vakdocenten.

Op basis van de dossierinformatie tijdens de aanmelding/toelating:

De Intern Begeleider en de orthopedagoog nemen bij aanmelding elk dossier door. Bij leerlingen waarbij in het dossier gesproken wordt van een vermoeden van dyslexie of met lage lees-/spellingscores, maakt de orthopedagoog tijdens de toelatingsprocedure een aantekening. In de loop van het schooljaar zal door de orthopedagoog gekeken worden of een dyslexiescreening inderdaad wenselijk is.

Op basis van observaties van vakdocenten:

Er kan in incidentele gevallen een vermoeden van dyslexie ontstaan naar aanleiding van de resultaten en/of de observaties van de vakdocenten. De mentor legt dit signaal neer bij de intern begeleider en orthopedagoog. De orthopedagoog bekijkt dan het dossier van de leerling, de cijferlijst en de gegevens van de eventueel afgenomen toetsen. Op basis van deze gegevens wordt besloten of er een dyslexiescreening gedaan moet worden.

Het kan voorkomen dat er aan het einde van het eerste schooljaar nog geen conclusie kan worden getrokken of er wel of niet sprake is van dyslexie. Dit is voor de school aanleiding om een leerling extra in de gaten te houden. Ondanks dit screeningsproces is het niet uit te sluiten dat in de hogere leerjaren leerlingen voor onderzoek in aanmerking komen.

Als uit de dyslexiescreening blijkt dat er sterke aanwijzingen richting dyslexie zijn, zullen we ouders het advies geven om een officieel onderzoek te laten doen naar dyslexie.

Officieel onderzoek naar dyslexie

Indien een leerling in aanmerking komt voor een officieel onderzoek naar dyslexie zal de orthopedagoog het advies toelichten en het traject en de kosten bespreken met ouders. Als ouders akkoord gaan met een officieel onderzoek naar dyslexie, zal de

orthopedagoog de leerling aanmelden bij “Expertise VO, Landstede Groep” voor een officieel onderzoek naar dyslexie. Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- Individueel onderzoek door de orthopedagoog (vindt plaats op school)
- Gesprek met ouders door de orthopedagoog (vindt plaats op school)
- Groepsonderzoek (ongeveer één dagdeel en vindt plaats in Zwolle; Expertise VO, Landstede Groep)

Aan dit onderzoek zijn kosten verbonden. De kosten voor het totale onderzoek bedragen momenteel (schooljaar 2021-2022) €600,- (dyslexie onderzoek met capaciteiten onderzoek) of €400,- (dyslexie onderzoek zonder capaciteiten onderzoek). TalentStad neemt 50% van de kosten voor haar rekening.

Dyslexieverklaring

Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig en moet op school aanwezig zijn om gebruik te kunnen maken van faciliteiten. TalentStad wil ook graag het onderzoeksrapport (van ouder(s)/verzorger(s) ontvangen, zodat deze in het leerlingdossier kan worden bewaard en kennis kan worden genomen van de gegeven adviezen. In de dyslexieverklaring worden maatregelen en faciliteiten aanbevolen. Deze helpen de leerling om op een passend niveau te kunnen presteren. Bij het bepalen van de faciliteiten wordt uitgegaan van de onderwijsbehoefte van de leerling en de mogelijkheden die de school heeft om de begeleiding te bieden.

Een dyslexieverklaring wordt alleen erkend wanneer deze is ondertekend door een bevoegd deskundige (GZ-psycholoog of orthopedagoog-generalist).

Onderbouw klas 1 en klas 2

De Intern Begeleider en de orthopedagoog nemen het dossier door. Bij bijzonderheden (bijv. het gebruik van hulpmiddelen) neemt de Intern Begeleider contact op met ouders en/of het basisonderwijs zodat de overstap zo voorspoedig mogelijk verloopt. In de dossieranalyse wordt vermeld dat de leerling een dyslexieverklaring heeft en voor welke faciliteiten hij/zij in aanmerking komt. Deze dossieranalyse is middels Magister (leerlingvolgsysteem) voor alle docenten in te zien. De naam van de leerling wordt op een dyslexielijst geplaatst. Deze lijst wordt regelmatig bijgewerkt en onder docenten verspreid.

Bovenbouw klas 3 en klas 4

Aan de hand van Magister wordt een lijst van leerlingen met dyslexie verspreid onder de mentoren. De mentor checkt bij zijn leerlingen of de gegevens uit Magister kloppen en hij past de lijst indien nodig aan. De aangepaste lijst wordt onder de docenten verspreid.

In het groepsoverzicht wordt vermeld dat de leerling een dyslexieverklaring heeft en voor welke faciliteiten hij/zij in aanmerking komt. Op deze manier zijn alle lesgevers op de hoogte van de dyslexieverklaring en de faciliteiten.

Faciliteiten

Informatie vooraf

- Faciliteiten gelden uitsluitend voor die leerlingen, van wie de school een geldige dyslexieverklaring ontvangen heeft. Een geldige dyslexieverklaring is gebaseerd op een diagnostisch onderzoek en mag alleen afgegeven worden door een GZ-psycholoog of een orthopedagoog-generalist met de bevoegdheid voor een psychodiagnostisch onderzoek.
 - De school bepaalt, samen met ouders, leerling en overige betrokkenen, welke faciliteiten worden verleend. Per leerling wordt bekeken welke faciliteiten noodzakelijk zijn. Er wordt gestreefd naar maatwerk.
- 1- Een toets wordt aangeleverd in een voldoende groot lettertype (puntgrootte 12). TalentStad maakt geen gebruik van vergrotingen.
 - 2- De dyslectische leerling heeft recht op extra tijd bij het maken van toetsen (uitgangspunt 20 % extra tijd - hetzelfde percentage als op het eindexamen). Wanneer dit niet mogelijk is, omdat de leerling bv. naar de volgende les moet, wordt de toets ingekort of er wordt een afspraak gemaakt dat de leerling de toets op een ander tijdstip op dezelfde dag afmaakt.
 - 3- De spelling wordt uitsluitend beoordeeld bij specifieke spellingopgaven bij het vak Nederlands. Bij grammatica Nederlands kijkt de docent alleen naar de spelling van de grammaticale uitgangen. Bij alle andere vakken wordt de spelling niet beoordeeld. Bij Engels moet een woord fonetisch juist geschreven zijn. Bij een toets Nederlands mag het onderdeel spelling maximaal 40% van het cijfer bedragen. Hierbij geldt dat alle leerlingen op dezelfde manier beoordeeld worden. Leerlingen worden gestimuleerd om de spellingscontrole te gebruiken.
 - 4- De dyslectische leerling moet op de hoogte zijn van de beoordeling van toetsen bij alle vakken. De docent vermeldt dit aan de leerling wanneer de toets opgegeven wordt.
 - 5- Wanneer een leerling tijdens een toets moeite heeft om enkele woorden/zinnen te lezen, kan de leerling de docent om leeshulp vragen. Indien een leerling structureel en veelvuldig leeshulp nodig heeft tijdens toetsen, geeft TalentStad er de voorkeur aan de leerling te leren werken met tekst-naar-spraaksoftware. Docenten kunnen aangeven bij de dyslexiecoach en/of dyslexiespecialist wanneer een leerling veelvuldig om leeshulp vraagt. Zij zullen het gebruik van tekst-naar-spraak software dan met de leerling bespreken en indien nodig de leerling ermee leren werken.
 - 6- Wanneer een leerling slecht scoort op een schriftelijke toets doordat de leerling moeite heeft om de antwoorden goed 'op papier' te krijgen, kan de docent ervoor kiezen om de leerling één of meerdere antwoorden mondeling te laten geven. De docent beoordeelt of het nodig is om de leerling antwoorden mondeling te laten geven.

- 7- Vraag een mondelinge toelichting als de leerling een onvoldoende haalt op een toets. Het cijfer kan dan nog naar boven worden bijgesteld.
- 8- Wanneer het de leerling niet lukt om regels uit het hoofd te leren, kan de leerling een regelkaart gebruiken vanuit de RT. De RT bepaalt welke leerlingen gebruik mogen maken van deze kaart. De kaart wordt mag bij toetsen ingezet worden. Dit mag niet wanneer een toets onderdeel uitmaakt van het schoolexamen of het centraal examen.
- 9- Het gebruik van de volgende hulpmiddelen is toegestaan:
 - Gesproken boeken (te beluisteren d.m.v. Daisyspeler of de app Lex).
 - Eigen laptop in de les. Hierbij mag de spellingcontrole aan bij alle toetsen voor alle vakken.
 - Tekst-naar-spraaksoftware op de laptop. Dit betekent dat toetsen digitaal aangeleverd worden. De docent kan hiervoor gebruik maken van een USB-stick van TalentStad via de dyslexiecoach. De leerling kan gebruik maken van het programma IntoWords (tekst-naar-spraaksoftware) dat door de school ter beschikking wordt gesteld. Zie hiervoor het hoofdstuk IntoWords.
- 10- Leerlingen kunnen gesproken boeken of digitale bestanden van de lesboeken ontvangen. TalentStad schaft deze bestanden aan voor de leerling. Indien de mentor of een docent het wenselijk acht dat een leerling boeken voorgelezen kan krijgen, kan hij/zij de leerlingen hiervoor doorverwijzen naar de dyslexiecoach.
- 11- Leerlingen kunnen luisterboeken in combinatie met leesboeken gebruiken bij Nederlands en Engels. Leerlingen kunnen luisterboeken bestellen bij de bibliotheek of via www.passendlezen.nl.
- 12- Docenten zijn terughoudend met het geven van leesbeurten en ze doen dit in overleg met de leerling.
- 13- Op verzoek kunnen leerlingen aantekeningen uitgeprint of via een e-mail ontvangen.

Faciliteiten in klas 4

Toegestane faciliteiten voor het tentamens en het Centraal Schriftelijk Examen, op grond van de dyslexieverklaring, zijn:

- **Verlenging van tijd bij tentamens en bij Centraal Schriftelijk Examen**
 - 20% extra tijd bij tentamens.
 - 30 minuten bij elk Centraal Schriftelijk Examen.
- **Auditieve ondersteuning bij het tentamens.**

Leerlingen kunnen bij tentamens gebruik maken van tekst-naar-spraaksoftware op hun eigen device.

In de tentamenweken in november en april is er de mogelijkheid om de tentamens van Nederlands en/of Engels te laten voorlezen door een docent in het voorleeslokaal.
- **Auditieve ondersteuning bij het Centraal Schriftelijk Examen.**

Leerlingen met dyslexie kunnen tijdens het Centraal Schriftelijk Examen tekst voor laten lezen d.m.v. een voorleesfunctie in de digitale omgeving. Deze functie wordt standaard aangevraagd voor leerlingen met een dyslexieverklaring. Alle leerlingen met dyslexie oefenen deze functie bij het vak Nederlands tijdens een oefenexamen.
- **Gebruik van een tekstverwerker voor het typen bij het Tentamens.**

De leerling gebruikt een eigen device met tekstverwerker om het werk te typen in plaats van te schrijven. Tevens is het toegestaan om gebruik te maken van de spellingcontrole in de tekstverwerker en de woordvoorspeller van IntoWords.
- **Gebruik van een tekstverwerker voor het typen bij het Centraal Schriftelijk Examen.**

Alle leerlingen maken het Centraal Schriftelijk Examen digitaal. Er wordt gebruik gemaakt van speciale examensoftware waarbij door alle leerlingen met dyslexie gebruik gemaakt kan worden van spellingcontrole.
- **Gebruik van een tekstverwerker voor het vergroten bij het tentamens**

Het tentamens wordt aangeleverd in Arial met puntgrootte 12. Mocht het lezen van de lettergrootte een probleem geven, dan kan de tekst worden vergroot middels de tekstverwerker.

Leerlingen met dyslexie staan op de lijst van leerlingen met dyslexie. Deze lijst wordt verspreid onder alle docenten, zodat alle docenten op de hoogte zijn van de faciliteiten waarop een leerling recht heeft.

Mentor en dyslexiecoach bewaken of de faciliteiten daadwerkelijk worden aangeboden door de docenten. We moedigen aan dat leerlingen hierin een actieve rol aannemen, dat ze verantwoordelijkheid nemen. Het meenemen van de laptop en het gebruiken van software op de eigen pc blijft een verantwoordelijkheid van de leerling.

Begeleiden

De dyslexiespecialist voert in de eerste schoolmaanden een gesprek met de leerling met dyslexie uit klas 1 en neemt de stilleestoets af en maakt een inschatting wat de leerling nodig heeft van school. Ouders en docenten worden op de hoogte gesteld van de inhoud en uitkomsten van het gesprek. Uitkomsten kunnen zijn: inzet hulpmiddelen, begeleiding door dyslexiespecialist, contact met thuis e.d. Indien er vervolgacties gewenst zijn, zorgt de dyslexiespecialist ervoor dat deze acties worden uitgevoerd. Het doel van de dyslexiebegeleiding is om ervoor te zorgen dat de leerling functioneel geletterd is. Dat kan betekenen het inzetten van hulpmiddelen, maar ook goed leren omgaan met de dyslexie.

De frequentie van de begeleiding varieert per leerling en wordt zoveel mogelijk afgestemd op de behoefte van de leerling. Afspraken die gemaakt zijn in voorgaande leerjaren, worden voortgezet.

Als tijdens de schoolloopbaan op TalentStad dyslexie wordt vastgesteld, heeft de dyslexiespecialist of de dyslexiecoach een gesprek met de leerling. In de onderbouw wordt dit gesprek gevoerd door de dyslexiespecialist. In de bovenbouw wordt het gesprek gevoerd door de dyslexiecoach. Wanneer de orthopedagoog inschat dat een gesprek niet voldoende is, wordt de begeleiding opgepakt door de dyslexiespecialist.

Voorlichting

Aan het begin van elk schooljaar is er een voorlichtingsavond over dyslexie voor ouders en leerlingen. Deze avond wordt georganiseerd door de dyslexiecoach en de dyslexiespecialist. Het protocol wordt besproken, er worden tips gegeven en er is ruimte voor het stellen van vragen. Ouders van leerlingen met dyslexie ontvangen hiervoor een uitnodiging. Voor leerlingen die instromen in klas 1, vindt deze bijeenkomst plaats voor de zomervakantie.

Voor leerlingen in klas 2, 3 en 4 worden op school bijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten hebben een verplicht karakter. Leerlingen worden geïnformeerd over de wijze waarop TalentStad ondersteuning biedt aan leerlingen met dyslexie. In klas 4 krijgen leerlingen ook informatie over het digitale eindexamen en de dyslexiefaciliteiten.

IntoWords

Vanaf het schooljaar 2019-2020 werken de leerlingen met dyslexie met het verklankingsprogramma IntoWords. Het programma werkt op elk device, bevat naast de voorleesfunctie ook een woordvoorspeller en is in staat om gescande PDF-bestanden met een simpele handeling te lezen. IntoWords kan digitale teksten voorlezen in de talen Nederlands, Engels, Duits en Frans. Zowel toetsen als de lesboeken kunnen m.b.v. IntoWords worden voorgelezen. Daarnaast zijn er een woordvoorspeller en een speciale spellingcontrole voor mensen met dyslexie beschikbaar. De functie markeren kan helpen bij begrijpend lezen en de voorbereiding op de toetsen.

Landstede VO en mbo-scholen maken gebruik van de bovenschoolse aanpak van dyslexie en bieden het programma IntoWords op alle scholen aan. Dit betekent dat ouders het programma IntoWords niet zelf aan hoeven te schaffen. Er wordt gebruik gemaakt van de nieuwste versie. Gedurende de periode dat een leerling op TalentStad zit, kan er gebruik worden gemaakt van het programma. De verantwoordelijkheid van het installeren van het programma ligt bij de leerling en de ouders. Desgewenst kan de leerling op school hulp krijgen van de dyslexiecoach bij het installeren van het programma.

Ouders kunnen zich melden bij de dyslexiecoach wanneer ze denken dat hun kind baat heeft bij het gebruik van het programma. Daarnaast wordt het programma ook gedemonstreerd aan de leerlingen zodat zij ook op de hoogte zijn van de mogelijkheden.